

Marjan Gorjup | Fakin Frank

Tržaška slika

Pošastno razsvetljeno v neugnanem ritmu besneče burje v nočeh je stalo mesto prilepljeno ob strme vrhove kraških pečin in ječalo. Vsak njegov delec je kakor nepremagljiva trdnjava ključoval burji s severa in valovom, rohnečim z juga. In širokolistnatim palmam ob obali so se zvijala tanka prožna stebelca, kakor bi jih hotel vihar s koreninami vred izruvat iz peščene zemlje ter vreči v poželjive, nenasitne morske globine. Nad njimi so se v ostrih lokih podili galebi in njihov krač se je izgubljal v piskanju in tuljenju glasov, ki jih nobeno živo bitje ne bi moglo iztisniti iz sebe. Pravcati pekel z znanimi in neznanimi prebivalci, dobrimi in zlemi duhovi. Bitja, živahna, majhna, kričava, odkritosrčna in zvita, mišičasta in žilava, pa so se smejala onemoglemu rohnenju naravnih božanstev in jih dražila, porogljivo gledajoč smrti v lice, vsak trenutek pripravljena, da jo opeharijo za njeno žetev.

Hreščeče so se trli čolni ob ribarnici drug ob drugem in vrvi na pomolu so se napenjale in borile s strašnim nasprotnikom, ki je v svoji onemoglosti hropel in premetaval njihove varovance kakor papirnate škatle, da so se postavljali zdaj na krmo zdaj na kljun. Po teh orehovit lupinah pa je kraljevala burja in odnašala v razbesnelo morje vse, kar ni bilo prek in prek prevezano s konopci in pritrjeno ob jadrniku, ki se je s poslednjimi močmi skušal obdržati pokonci.

Ljudje so se lovili ob telefonske drogeve in si ob napetih vrveh ob strani ulice pomagali od droga do droga. Zdaj pa zdaj je zmanjkalo temu ali onemu tal pod nogami, da se je zavrtel krog in krog droga kakor živ vrtiljak, dokler ga ni odtrgal oster sunek divjajoče burje in ga treščil ob steno bližnje hiše, kjer se je sesedel in potrpežljivo čakal ugodnega trenutka, da se spet požene naprej do vrvi.

V razsvetljenih barih so se z glasnim hrupom zabavali razvpiti mornarji in zmikavti, vlačuge in karbonarji, ki so v lepem vremenu rinili svoje, s premogom naložene vozičke po mestu. Prodajali so ga od hiše do hiše, prepevali prostaške popevke in razbijali kozarce ob pečeh ter plesali po steklovini, češ da jim to prinaša srečo. Zmikavti so se čutili gospode, razsipavali nakradeni denar in plačevali za pijačo, da je teklo od nepogrnjenih miz, za katere se je krčmarju zdelo škoda kupovati prte. Vlačuge so sedale fakinom na kolena in si razigrano natikale na glavo njihove črne mornariške kape ter zvrčale kozarce, se opijanale in objemale vsakogar, ki jim je prišel pod roko. Lastniku je bilo že dovolj, pa je pomignil v sosedni sobi skritim policajem, ki so komaj čakali tega trenutka in planili po razvratnežih ter jih zbrcali čez prag v burjo, ki je nosila s seboj brez števila drobnih kapljic in zoprni slan okus razburkanega morja. Pijanci so kleli, potem pa so se oklenili z rokami pod pazduhami, prepevaje zakolovratili po praznih izmitih ulicah v drug bar, kjer jih je sprejela že opita tovarišija vseh jezikov in ras, od vročerkrnega Španca do sentimentalno osladnega Italijana in pre-

klasto suhega Irca do majhnega plečatega Francoza. Bratili so se med seboj, ne da bi se poznali in razumeli.

»Ho, ho, gospod inženir prihajajo!« se je hripavo zasmel fakin, ki je stal sredi bara in držal v eni roki poln kozarec črnine, z drugo pa objemal črnolaso dekle v kričečem oblačilu, če je bil ta izraz za njene cape sploh še primeren.

»Gospod inženir« se je z dvema prstoma dotaknil čepice na glavi in odzdravil. V ustih mu je tičala cigareta in dlake na licu očitno že dolgo niso videle britve. Sedel je na vegast stol in malomarno iztegnil 'tace', kot so dejali v tej družini nogam. Segel je po kozarcu, ki mu je bil najbližji, in ga v dušku izpraznil.

»Kakšno ladjo pa gradite sedaj, gospod inženir?« se je široko režal fakin sredi sobe.

»Molči, capin!« je srdito odvrnil vprašanec.

»I, kaj pa! Ves svet naj ve! Sedaj si tako spet naš!« se je drl fakin. »Čujte, spoštovane dame in gospodje! Kdo ni poznal junaškega Franka, ki je pred štirimi leti na Veliko noč preplaval tržaški zaliv?«

»Živel Frank!« so se trumoma oglasili domačini, tujci pa za njimi, ker so mislili, da gre za eno izmed običajnih govoranc, ki se končajo z eksanjem.

»In kaj mislite, kje tiči naš dični Frank sedaj?« je nadaljeval fakin.

»Ha, kje? Pa res, kje pa je Frank? Frank naj pride!« so mornarji navdušeno zacepetali z nogami.

»Ne more!« se jim je v odgovor zarežal fakin.

»Ne more? Zakaj pa ne?«

»Ker je gospod!«

»Gospod?«

»Študira?«

»Študira, ste čuli, študira!« so se bili od smeha mornarji z rokami po stegnih. »In kaj študira?«

»O, to bo fin gospod!« se je namuznil fakin.

»Molči, gobec!« je zdajci planil »inženir« pokonci in zagnal kozarec s tako silo, da bi fakinu prav gotovo prebil črepinjo, če se mu ta ne bi srečno ognil.

»Pa ne bo nič s tem gospostvom,« je žalostno odmajal z glavo fakin. »Dva svoja učitelja je premlatil, ker sta mu pred vsemi rekla, da laže in da tržaškega zaliva ni mogoče preplavati!«

»Dol z učenjakarji! Nazaj naj pride! Živel Frank!«

»Tako je!« je vse prevpil s svojim gromkim glasom fakin, pahnil cipo od sebe in zagrabil poln kozarec vina, zakoračil k »inženirju« in pokazal v širokem nasmehu svoje zdrave zobe.

»Pij, Frank! Zdaj si spet naš!«

»Kaj, to je Frank? Sem z njim! Dol z učenjakarji! Živel Frank!« so se tedaj pričeli vsi vprek dreti domačini, ko so ga spoznali, drugi pa so pač iz tovarišije in iz upanja na dobiček krepko pomagali. Vsak je hotel trkati z njim in si ogledati iz bližine junaka, ki je v hladni noči velike nedelje kljub visokim valovom preplaval tržaški zaliv.

»Bedaki, norcil!« je psoval Frank, ko so ga po sili dvignili na rame, in bil z rokami okrog sebe po mornarskih buticah, dokler ga niso spet postavili na tla.

»Če te že drži, naj te, nam nič mar. Ampak napiti se moraš danes z nami!« je odločno dejal fakin.

»Pij, Frank, in pusti šušmarje pri miru!«

»Hej, oštir, vina na mizo! Danes slavimo!«

Frank pa je stal sredi množice razcapancev, ki so rinili s svojimi kuštravimi lasmi in kosmatimi lici k njemu ter mu vsi vprek ponujali polne kozarce prek roba pljuskajoče pijače, ki jim je bila več kot kosilo in večerja in so bili v vsem tem srečnejši in zadovoljnejši nego meščan, ki je tehtal na roki svoj drobiž in premišljeval, kam naj ga vtakne.

Tedaj pa se je tudi Frank široko zasmel, iztrgal prvemu kozarec iz rok, vrgel glavo nazaj in v dušku izpil ter treščil kozarec ob tla, da je glasno zažvenketalo.

»Vina!«

»Hura!«

In sto potepuških rok se ga je oklenilo in ga posadilo za mizo.

»Piši, oštir, jutri ti vrnemo!«

Fakin je udaril na mandolino in visoko zapel:

»Prav od Trsta pa do Zadra
naš mornar s kitaro jadra
in ljubezen ga ne veže,
barka mu valove reže.«

»Kaj ljubezen, vragov lon,
k vragu ti in tvoj patron...«

so odgovarjali za mizami in trkali s kozarci ob robove. Frank je pel in zvrčal kozarce, objemal svojat okrog sebe in udarjal z nogami po taktu mandoline.

Na vratih so se pojavili trije uniformirani brkači in mirno prekrizali roke na prsih.

»Straža!« je kriknil fakin in mahnil s stolom po leščerbi, jo zbil na tla in pohodil. Šipe na oknih so zažvenketale in temne sence so skočile skozi na mokra asfaltna tla. V oštarijo so planili policaji. Mize so zahreščale in stoli zapeli svojo pesem. Vpitje in žvenket kozarcev je napolnil zakajeno beznico. Potepuhi so se zvrčali drug prek drugega, pesti so bile po hrbtih in glavah, policaji so uklepali srdito se braneče pretepače. Frank pa je stal sredi sobe in mahal s stolom, kjer je čutil kaj živega, in mu izbil še poslednji dve nogi. Hladno ga je spreletelo, ko je butnil ob steno. Zagledal je nekaj svetlega in hip nato je že skočil skozi razbito okno na cesto.

»Frank!«

Pridušen glas je poklical na koncu ulice.

»Brž za menoj!« je šepnil fakin, ki je stopil pod svetilko, da bi ga Frank laže spoznal.

Burja je ponehavalala in le zdaj pa zdaj je zažvižgalo okrog voglov. Ulice so bile prazne in svetilke so medlo brlele ter osvetljevale spolzka kockasta tla. Frank in fakin sta prečkala Veliki trg in stopila na plano. Morje je nemirno valovalo in neprijeten veter je vel iz dalje. Frank je zavihal ovratnik prek ušes in globoko zaril roke v žepe. Kapa pa mu je ostala tam nekje sredi beznice, kamor mu jo je zbil policijski pendrek...

Ob ribarnici sta zavila na pomol, ki je s svojim dolgim hladnim trupom rezal morske valove in bil podoben mogočnemu skalnatemu splavu ali ob neurju opustošenemu rtiču. In tesno nanj so bili pritrjeni majhni, veliki, novi, stari, surovi, pleskani čolni, jadrnice, šalupe in dvojamborniki. Stali so vsi urejeni kot vojaki v eni sami nepretrgani vrsti drug ob drugem in čakali, da stopi vanje znana noga, odvijte vrv od stebra in odrine z veslom od pomola, da zdirja prek valov tja daleč iz tržaškega zaliva s harpuno in ostmi v rokah...

Zgibalo se je morje pod težkimi Frankovimi čevlji, ko je stopil v majhno šalupo in sedel h krmilu. Fakin mu je vrgel debelo vrv v naročje in skočil za njim, prijel za vesla in odrinil. Pršavica jima je bila v obraz in vse hitreje je brzela šalupa prek zelenkaste gladine, mimo Barkovlja in Miramara, tajinstvenega dvorca, ki mrko kraljuje vrhu odsekane pečine.

Tedaj pa je vstala sredi valov črna senca in rasla vse više in širje, dokler ni bila videti kakor ogromno strašilo z velikim, dolgim kljunom, želeč presekati šalupi pot in zdrobiti njeno uborno smolnato telesce. Bila je mogočna barkača in fakin je pristal s šalupo pri krmi, jo privezal za roč, vkovan v jadrnico, pljunil v roke, prijel za vrv, ki je visela s palube, in se potegnil kvišku. Tik za njim je prečil ograjo Frank.

V medkrovju so peli, kvartali in pili. Franku se ni ljubilo. Legel je na palubo, položil glavo na zvitek konopca in se zastrmel v neskončno jasne zvezde.

Inženir! Hm — Da bo zgradil ladjo, je dejal. In potem križaril od dežel vzhajajočega sonca, mimo južnega morja v bele pokrajine severnega tečaja... Da, bilo bi lepo. Pa še šalupe ne premore, treske njegovega sandolina pa plavajo bog vedi kje... In nocoj?... Rahlo se je zibala ladja na igrajočih se valovih in paluba je dišala po ribah in katranu. Frank pa je dihal globoko in umerjeno... Nocoj se je pretrgalo.

»In mislil sem biti inženir, pa sem čisto navaden tržaški fakin!«